

Секція 2

МОВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Андрійко В.І.

старший викладач кафедри німецької мови

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Потапенко С.І.

доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології

і філософії мови Київського національного лінгвістичного університету

ОБРАЗИ УКРАЇНИ В НОВОРІЧНОМУ ПРИВІТАННІ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО НАПЕРЕДОДНІ 2025 РОКУ

Новорічні звернення Президента України Зеленського займають особливе місце у його воєнному дискурсі, адже не лише підбивають підсумки року, а й виокремлюють його стрижневі характеристики. Згідно зі зверненнями, 2022-й був роком українців, що почався 24 лютого [2]; 2023-й – роком єдності й окремішності [1]; 2024-й постає як рік України-матері [3]: він розгортається у сув’язі з ефектами єдності й окремішності, що домінували у році попередньому. Образ «Україна-мати», що відкриває звернення за кілька хвилин до початку 2025-го року, створено мультимодально: на тлі однойменного монументу Президент проголошує: *За мною – «Україна-мати»*. Поєднання візуального ряду з назвою пам’ятника, посилення на який також завершує виступ, визначає головну ідею тексту: образ України на тлі ідей єдності і протистояння ворогові.

Творення образу України проходить упродовж новорічного привітання три основні етапи, які визначають поділ тексту на відповідні секції: 1) зображення держави в окремих ракурсах з позиції минулого задля створення її кумулятивного образу; 2) використання останнього в кульмінаційній секції привітання для демонстрації нашої сили ворогові, українцям, які перебувають на тимчасово окупованих територіях і за кордоном, а також міжнародній спільноті; 3) висвітлення окремих іпостасей України, націлених у майбутнє, передусім у рік прийдешній. У диференціальній секції, пов’язаній з минулим, Україна послідовно зображається в семи окремих ракурсах: сім’ї, могутньої людини, воїнів, громадян, підлітків, інженерів, мови.

Сімейна іпостась, виокремлена через відсилання до пам'ятника УКРАЇНА – МАТИ, пов'язує образ держави з найближчою для кожного з нас людиною, викликаючи відповідні почуття: *За мною – «Україна-мати»*.

Більш загальна риса України, створена через метафору могутньої людини, підсилює образ матері дієсловами, які позначають три різновиди дій: фізичні (*Україна, яка твердо стоїть на ногах*), поведінкові й розумові (*Не схиляє голови, дивиться вперед, вірить у своє майбутнє й перемогу*).

Україна-воїн акцентується мультимодально через співвіднесення кінцевої частини наступного висловлення (*щит і меч*) з відповідною зброєю у руках статуї, на тлі якої промовляє Президент: *Україна, яка здатна досягти справедливого миру, маючи щит і меч*.

Україна-держава – найбільш очікуваний ракурс – відтворена іменниками *держава* та *громадяни* у висловленні *Я звертаюся сьогодні до всіх, хто цінує Україну, береже свою державу, каже з любов'ю про неї. Людям, для яких бути громадянами України – гордість*. Ставлення громадян до Батьківщини додатково передане дієсловами *цінує* й *береже*, а також іменником *гордість*.

Надалі українці-громадяни диференціюються в різних ракурсах низкою одиниць: іменником *українці* у висловленнях *А для мене гордість – бути Президентом таких людей, українців та українок* та *На рідну землю з полону повернулося 189 українців*; прикметником *українські* у твердженні *Українські хлопчики та дівчатка, які перемагають цю війну*; топонімом *Україна* в уривку *Пишаюся, коли весь рік, зустрічаючись із ними <інженерами>, чую: вони щасливі, що потрібні Україні. І що Україна знову будує своє, свої ракети*.

Наведені приклади передають єднання українців, водночас диференціюючи їх за заняттям (воїни, інженери), віком і гендером (хлопчики та дівчата), щоб показати, що витoki нашої могутності – у простих людях.

Сила української мови як зброї підкріплена назвами наших ракет: *Змушує ворога вчитися українську. «Паляниця», «Пекло», «Рута». Змушує тремтіти від слів «Нептун» і «Сапсан»*. У цитованому уривку назва мови акумулює в собі різноманітні іпостасі України, що доводять нашу незламність у першій частині тексту: матерів, дужих людей, воїнів, простих громадян, підлітків, інженерів.

Кумулятивний образ України, сформований у першій частині привітання, посилюється описом досягнень спортсменів, зображених як уособлення нашої національної могутності: *І те, що ми такі, доводили не раз. Наші спортсмени. Олександр Хижняк, наш Танк. Ольга Харлан, Ярослава Магучіх, усі наші олімпійці та паралімпійці <...>. Ми тримали удари й давали здачі разом з Олександром Усиком. Усе це – про дещо більше, аніж тільки спорт. Це про наш характер. Про те, ким ми є і на що здатні.* Наведений уривок синтезує дві протидії, військову і спортивну, таким чином посилюючи кумулятивний образ України.

Створений у першій частині виступу накопичувальний образ-ефект необхідний для того, щоб у кульмінаційній частині виступу продемонструвати могутність України ворогу, всьому світу, тим співгромадянам, які опинилися на тимчасово окупованих територіях і за кордоном.

Накопичувальний ефект, спрямований проти ворога, досягається сполученням прикметника *українські* з назвами ракет і дронів, які інтерпретуються як наші силові, а не риторичні, аргументи: *Усе це – наші ракети. Українські. «Гор», «Вампір», «Колібрі», «КАМІК», «Лютый», Heavy Shot, Fire Point. Усе це – наші дрони. Українські. І все це – наші аргументи, аргументи для справедливого миру.*

Повага міжнародної спільноти до всіх українців, які характеризувалися у першій частині промови, відображена в уривку про відвідання нашим Президентом Парижа: *Повна зала Нотр-Дам-де-Парі аплодує». І це були оплески вам. Усім нашим людям. Ось так звучить повага до України.*

Апеляція до співгромадян, які опинилися на тимчасово окупованих територіях, досягається поєднанням двох ефектів: кумулятивного, створеного вище, і єдності через взаємодію одиниць *українські, Україна, українці* з займенником *наш* і прислівником *разом* у наступному уривку: *І будемо боротися за всіх, кого Росія загнала в окупацію, та не змогла окупувати їхні українські серця у нашому Криму, на Донбасі, в Мелітополі, в Маріуполі – всюди, де чекають Україну. І куди одного дня Україна повернеться, щоб бути разом. І єдине, що розділятиме українців, – це щед्रो накритий стіл.*

Особливе місце в цій частині привітання займає концепт «стіл» як символ дому, домашнього затишку та гостинності.

У наведеному уривку, зверненому до українців на тимчасово окупованій території, та в наступній частині, призначеній для наших співгромадян за кордоном, він постає символом святкування возз'єднання всіх українців і зустрічі прийдешнього року, у якому це може трапитися: *Я знаю: за цим столом будуть усі наші люди. Ті, хто зараз за кордоном, але зберегли Україну в собі. Тож сьогодні в першу хвилину нового року у Варшаві, Нью-Йорку чи Буенос-Айресі лунатиме «Ще не вмерла...». В Берліні, Празі чи Токіо сьогодні скажуть: «Слава Україні!» і світ відповість: «Героям слава!». Бо Україна не наодинці. Бо з нами – наші друзі. І з перших хвилин цієї війни Америка була з Україною. І я вірю, що Америка буде з Україною і в перші хвилини миру.*

Центральним виразом наведеного уривка є вітання «Слава Україні!»: перед ним наша держава зображена як цінність для співгромадян за кордоном виразом *зберегли Україну в собі*. Водночас через звернення до них Президент апелює до інших держав, демонструючи, що Україна є частиною світу низкою висловлень: *Бо Україна не наодинці; Бо з нами – наші друзі; Америка була з Україною; Америка буде з Україною.*

Третя – диференціальна частина привітання – спирається на кумулятивний образ для акцентування іпостасей України, пов'язаних з майбутнім загалом і з прийдешнім роком зокрема, а саме: скорботність, могутня людина, держава, наприкінці повертаючись до образу України-матері.

Скорботна Україна зображена висловленнями, які передають сум щодо загиблих через опис почуттів матері, дружини, дитини: *І сьогодні серце України всіяне шрамами. Це імена наших полеглих героїв. Бачиш очі матері, дружини, дитини воїна, який віддав життя за Україну і чуєш від них: «Будь ласка, нехай це все буде не даремно».* Ефект суму також досягається в наведеному уривку через зображення нашої держави як людини висловом *сьогодні серце України всіяне шрамами*.

Могутність України-людини в ракурсі завдань на наступний рік передається дієсловами *боротися, поважати, стоїть і вистойть*, прикметником *сильний* і конструкцією *шлях до миру сильної України*: *І щодня в наступному році я, усі ми маємо боротися за Україну, яка буде достатньо сильною. Бо тільки таку Україну*

поважають і чують. Як на полі бою, так і за столом переговорів. Дякую всім, завдяки кому Україна стоїть і вистойть. Подолає свій шлях до миру, сильної України. І до України європейської. У цій частині виступу майбутнє України як держави асоціюється з вступом до ЄС: *І це вже не просто слова – це реальність, яка настала в червні цього року з відкриттям переговорів про вступ України до ЄС. І це історичний результат. Цей шлях уже безповоротний. І Україна буде у Євросоюзі.* <...> *Нехай 2025-й стане нашим роком, роком України.* Останнє висловлення наведеного уривку (*Нехай 2025-й стане нашим роком, роком України*) корелює з початком новорічного привітання 2022-го року: *Цей рік почався 24 лютого <...>. Це був наш рік. Рік України. Рік українців* [2]. Проте прийом обрамленості об'єднує не лише три новорічні привітання Президента воєнного часу, а й текст 2024-го року, який закінчується висловом *За кожним із нас – «Україна-мати»*, повертаючи адресата до мультимодального образу, активованого на початку виступу. Отже, новорічне привітання Президента України Володимира Зеленського напередодні 2025-го року спирається на дві головні групи образів-ефектів: ракурсні, пов'язані з зображенням України в різних іпостасях, і кумулятивний, який синтезує окремі вияви для представлення держави перед ворогом, українцями, що опинилися на тимчасово окупованих територіях і за кордоном, та перед зарубіжжям. Своєю чергою, ракурсні образи утворюють два різновиди: звернені в минуле, у пережиті роки війни, та спрямовані в майбутнє, передусім у рік прийдешній.

Список використаних джерел

1. Андрійко В.І., Потапенко С.І. (2024). Ефекти єдності й окремішності в новорічному привітанні Президента Зеленського напередодні 2024 року. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів: зб. матеріалів Х Міжнародної наук. конф., м. Київ (25 квітня 2024 р.)*. К.: КНЕУ, 2024. – С. 6–9. – [Електронний ресурс]: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/31b395b7-b259-4365-930d-163062e01107/content>
2. Зеленський В.О. (2022). *Новорічне привітання Президента України Володимира Зеленського*. [Електронний ресурс]. Доступ: <https://www.president.gov.ua/news/novorichne-privitannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelens-80197>
3. Зеленський В.О. (2024). *Новорічне привітання Президента України Володимира Зеленського*. [Електронний ресурс]. Доступ: <https://www.president.gov.ua/news/novorichne-privitannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelens-95297>